

Kulturutskottet  
00102 RIKSDAGEN

**Ärende: Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2025 (RP 109/2024 rd)**

*Finlands svenska författareförening (FSF) tillvaratar medlemmarnas ideella samt allmänna och gemensamma ekonomiska intressen och bevakar deras författarrätt. Föreningen grundades 1919 och har idag 190 medlemmar. Medlemmar i föreningen är professionella skönlitterära författare som skriver på svenska i Finland.*

FSF tackar för möjligheten att ge utlåtande till kulturutskottet gällande propositionen till riksdagen om statsbudgeten 2025. FSF tar i sitt utlåtande fasta enbart på den del som behandlar Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

FSF motsätter sig nedskärningarna som hänförs till konst och kultur (kapitel 29.80) från 179.779 miljoner euro (2023) till 160.230 miljoner euro (2024) till 148.594 miljoner euro (2025).

Vi är oroliga över de sjunkande anslagen för Centret för kulturfrämjande, Taike (moment 10). Taike är en viktig garant för konstnärernas arbetsförutsättningar och pressen på bland annat de statliga konstnärstipendierna är fortsättningsvis hög. Genom att trygga Taikes (och i fortsättningen det verk som ersätter Taike) viktiga verksamhet, och på det sättet ge konstnärerna goda förutsättningar att med hjälp av stipendier fokusera på det egna arbetet, skapas den kultur regeringen i denna budgetproposition säger sig värna om.

Propositionen lyfter förtjänstfullt upp att de kreativa branscherna och olika immateriella innehåll bidrar till välbefinnande och hållbar tillväxt. Samtidigt hittar vi inte några nya konkreta satsningar på den kreativa branschen. Välkomna satsningar hade till exempel varit att återinföra stödet för kvalitetslitteratur med liten upplaga som ända tills 2023 var en viktig garant för det kreativa innehåll inhemska författare bidrar med. En annan satsning hade varit att öka antalet nya konstnärspensioner till 100.

I propositionen nämns att de ungas inlärningsresultat har sjunkit exceptionellt snabbt under hela 2000-talet och att till exempel majoritetsbefolkningens PISA-resultat redan är svagare än i Sverige och Tyskland. Det är bra att denna trend uppmärksammas och att konkreta medel för att bättra inlärningsresultaten presenteras. Eftersom inlärningsresultat direkt påverkas av elevers läskunskap är alla satsningar på ökad läskompetens viktiga och välkomna. FSF vill ändå understryka att den viktigaste delen av arbetet med att främja läskompetens består i att trygga villkoren för ett levande och vitalt finländskt litteraturfält, samt att inte göra litteraturen ojämlik och svårtillgänglig för allmänheten genom att höja mervärdesskattesatsen för böcker.

FSF vill understryka följande stycke "Konst och kultur har ett egenvärde. De kreativa branscherna och evenemangsbranschen har en betydande sysselsättnings- och tillväxtpotential. Antalet arbetsplatser inom de kreativa branscherna utökas och tillgången till kulturtjänster förbättras." Tyvärr ser vi inte hur arbetsplatserna inom den kreativa branschen går att utöka då

ett flertal grundinvesteringar i branschen nedmonteras. Till exempel ersättningen för kopiering för eget bruk halveras – en ersättning som varit en viktig garant för till exempel den finländska filmproduktionen som dels i flera år gett upphov till internationella framgångar och dels sysselsätter en stor mängd aktörer.

I propositionen nämns Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen. Vi vill påminna om att de ändringar som gjorts till upphovsrättslagen som gäller e-utlåning ersättning inte är tillräckliga då merparten av det material som finns tillgängligt i universitetens och högskolornas e-bibliotek inte ännu omfattas av utlåning ersättningen. FSF vill passa på att betona vikten av den utredning som utlovats gällande de så kallade nätbokhyllorna. Utredningen bör inledas å det snaraste.

Ambitionen i propositionen om att "Genom att arbeta målinriktat har Finland alla förutsättningar att behålla sin plats bland världens mest ansedda kultur- och välfärdsstater" saknar konkreta åtgärder och visar tyvärr på hur regeringen prioriterar. Istället för att med konkreta medel, till exempel ökade anslag till Centret för konstfrämjande för konstnärlig verksamhet i form av till exempel konstnärsstipendier, strör man hellre ord omkring sig. Bakom orden finns inga konkreta satsningar. Bakom orden finns bara löften om fortsatta nedskärningar.

FSF vill avslutningsvis klargöra att den satsning som görs på tillgänglighetsbiblioteket Celas omkostnader (moment 13) inte i tillräckligt stor utsträckning tagit i beaktande upphovspersonernas rätt till skälig ersättning för användning av deras verk. I och med den också i budgeten uttalade ambitionen att Celas samling ska digitaliseras medför det att författarna då blir helt utan upphovsrättsersättning. Den lagändring som krävs för att författarna även i fortsättningen ska få sin lagliga ersättning till användning av deras verk bör förverkligas utan fortsatta dröjsmål.

Helsingfors den 8 oktober 2024

Johanna Sandberg  
Verksamhetsledare  
Finlands svenska författareförening